

Dítě šťastné a spokojené bez pomoci pedagogů nebude

Jak s žáky řešit nové životní situace?

Ve své praxi se učitelé setkávají s mnoha výzvami. Jejich profese zvláště na základní škole není jen o vzdělávání, ale také o pomoci žákům pochopit různorodá společenská témata, která často zasahují hluboko do soukromí některých z nich. Jak děti naučit otevřenosti a empatii, a rozšířit tak jejich sociální inteligenci? Projekt Ministerstva práce a sociálních věcí Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí shrnul mázdil návody, které mohou pedagogy v těchto složitých situacích ukotvit. Představme si některé z nich na konkrétním příkladu z praxe.

Janička se moc těšila, že bude mít brášku. Nejdříve za ním jezdila s mámou a tátou do kojeneckého ústavu, pak se k nim přidala dokonce i babička. Předtím, než si jej konečně mohli odvézt domů, musela s ním maminka v ústavu ještě přespat. Janičce bylo líto, že tam nemůže být s nimi, ale to se nesmí. Konečně byli všichni pohromadě. Janička se moc těšila, až ukáže Martínka všem svým spolužákům a spolužačkám. Když ji maminka vozí do školy, Martínek jezdí totiž s nimi. To měla být ta ideální chvíle.

Jenže pak přišla Evička a řekla jí ošklivé věci: „Ale tvoje máma stejně není na opravdický mateřský, protože Martínek není tvůj opravdovej brácha.“

Janička plakala a nevěděla, co má dělat. Moc chtěla domů za mámou. Paní učitelka sice Evičce řekla, že podobné řeči už nechce nikdy slyšet, ale ta se jen naštvála a s Janičkou přestala mluvit. Tolik reálná situace ve třetí třídě na nejménovanou základní škole.

Náhradní rodinná péče

V rámcovém vzdělávacím programu pro první stupeň ZŠ v oblasti Člověk a jeho svět jsou zastoupena mimo jiné témata týkající se nejen člověka, ale i jeho rodiny, společnosti. Tato oblast popisuje, jaké znalosti, dovednosti a schopnosti by žáci měli nabýt. „Na základě poznání sebe a svých potřeb se učí vnímat základní vztahy mezi lidmi, učí se porozumět světu kolem sebe,“ píše se tam a dále jsou uvedeny stěžejní teze oblasti, které se zabývají propojením s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků. Základem výuky by měl být osobní příklad učitelů a vlastní prožitky žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobu jednání a rozhodování.

Bohužel téma náhradní rodinné péče je ve výuce zastoupeno zcela minimálně.

Jak je možné s tematikou či nastalou krizovou situací popsanou výše, pracovat?

I. možnost: Na ranních kruzích nebo ve výuce zaměřené na podoby rodiny

V tomto konkrétním případě si můžeme s dětmi povídat, co je čeká - Janička bude mít adoptivního sourozence, co znamená adopce nebo pěstounská péče. Pracujeme tak nejen s významem slova, ale i s emocemi dětí.

II. možnost: Metoda Persona Dolls - Panenky s osobností

Tato metoda pomáhá učitelům a učitelkám vysvětlovat zvláště žákům nižšího věku témata, která jsou pro ně jen obtížně uchopitelná. Panenka přichází za dětmi a sdílí s nimi svůj životní příběh (aspekt panenky může být v tomto případě náhradní rodinná péče) a vybízí

děti, aby s ní sdílely ten svůj. Panenky tak fungují jako prostředník mezi učitelkami a dětmi (protože panenka mluví pouze přes učitele) a mezi dětmi navzájem. Pomáhají dětem mluvit o sobě a bránit se, když se jim někdo posmívá kvůli odlišnosti. (Více o metodě Varianty, Člověk v tísni, o. p. s.)

III. možnost: Zahnout téma náhradní rodinné péče a další témata související s ohroženými dětmi

Témata, jako je například adopce, pěstounská péče, ústavní péče, ale také týrání nebo zneužívání dětí, je možné zahrnout do běžné výuky, zejména v názorných příkladech, při výuce společenských věd, českého jazyka, při výtvarné tvorbě, v projektech, školních vystoupeních apod. Nejdůležitější je přitom otvírat diskusi a dávat dětem najevo, že různorodost je běžná a děti i rodiny mohou mít různé potřeby a mohou se ocitát v různých situacích.

Ať už vybereme jakoukoli metodu, hlavní je s dětmi a jejich rodiči mluvit o tom, co jsou pro ně aktuální témata, a vnímat, identifikovat a naplňovat potřeby v oblasti vzdělávání nejen dítěte, ale i jeho rodiny, a tím podpořit školní úspěšnost dítěte. Například při neformálním setkávání (rodičovské kavárny, rodičovská odpoledne, sportovní odpoledne s rodiči) se ukazuje jako nejdůležitější aspekt přístupnost - nízkoprahovost učitele. Formalizované rodičovské schůzky mohou naopak v rodičích vyvolávat obavy, které brání partnerské a efektivní komunikaci vedoucí ke kladenému cíli - šťastnému a spokojenému dítěti v rodinném i školním prostředí.

Více možností a reálných příkladů na webových stránkách projektu www.pravonadetstvi.cz.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ